

Erfaringer så langt og mulige forbedringsområder:

Redegjørelse for foretaksstyring

Regnskapspliktige med verdipapirer notert på regulert marked skal i årsberetningen eller i dokument det er henvist til i årsberetningen, innta en redegjørelse om foretaksstyring. Artikkelforfatterne gir innspill til forbedringer basert på en gjennomgang av årsrapportene for 2011.

Artikkelen er forfattet av:

Statsautorisert revisor
May-Kirsti Enger
Partner, Deloitte Audit & Advisory

Statsautorisert revisor
Kjell Morten Eilertsen
Manager, Deloitte Audit & Advisory

Siviløkonom
Line Floan Almi
Associate, Deloitte Audit & Advisory

elementene i foretakenes systemer for internkontroll og risikostyring knyttet til regnskapsrapporteringsprosessen.

Lovkravets påvirkning på redegjørelsene

Selv om selskapene i vårt utvalg har vært omfattet av tilsvarende krav om

redegjørelse for intern kontroll og risikostyring knyttet til finansiell rapportering i NUES-anbefalingen, har tidligere års erfaringer vært at denne delen av selskapenes redegjørelse har vært mangelfull. Mange redegjørelser har vært lite informative og omtalen har ikke i tilstrekkelig grad vært knyttet til regnskapsrapporteringsprosessen.

Etter å ha gjennomgått årsrapportene for 2011 tør vi påstå at lovkravet har medført forbedret rapportering hos et betydelig antall selskaper i vårt utvalg.

Vi observerer at flere selskaper som i 2010 hadde tilfredsstillende redegjørelser på dette punktet ved å ha fulgt NUES-anbefalingen, har foretatt ytterligere forbedringer i 2011. Forbedringen knytter seg i hovedsak til at det er foretatt ytterligere konkretiseringer mot at det gjelder intern kontroll og risikostyring rettet mot regnskapsrapporteringsprosessen. Flere selskaper har blant annet skilt ut den delen av redegjørelsen som omhandler den interne kontrollen og risikostyringen som gjelder regnskapsrapporteringsprosessen fra den øvrige omtalen av intern kontroll og risikostyring. Dette medfører økt fokus på den delen som gjelder regnskapsrapporteringsprosessen, samtidig

som at det blir lettere for leseren å skille omtalen av intern kontroll og risikostyring som gjelder regnskapsrapporteringsprosessen fra den øvrige redegjørelsen.

En rekke selskaper som i 2010 hadde relativt begrenset omtale av intern kontroll og risikostyring knyttet til regnskapsrapporteringsprosessen, har i 2011 foretatt betydelige forbedringer for å tilpasse seg lovkravet. Det gis i større grad redegjørelser som er omfangsrike og informative for leseren, og i et flertall av redegjørelsene ser vi at selskapene også har tatt begrepsapparatet fra bestemmelsen inn i sine redegjørelser.

Redegjørelsene for 2011 er fremdeles relativt sparsommelige i et mindretall av selskapene. Disse selskapene har ingen eller minimale endringer fra fjoråret. Redegjørelsene er så kortfattede og i liten grad knyttet til regnskapsprosessen at det ikke er mulig for eiere å sette seg inn i hvordan selskapet har innrettet sin interne kontroll og risikostyring knyttet til regnskapsrapporteringsprosessen. Uten på noen måte å forskuttere hva som er tilstrekkelig rapportering, fremstår det, etter vår mening, åpenbart at slike redegjørelser ikke tilfredsstillers lovens krav.

Hvilke krav stilles?

Hva kreves av redegjørelsen for at den skal tilfredsstillere kravene i regnskapsloven? Da lovkravet i begrenset grad gir veiledning, vil det ikke være eksakte kriterier, men vi har i vår gjennomgang av årsrapportene observert momenter som vi mener vil være sentrale i gode redegjørelser:

En strukturert oppstilling av hovedelementene i den interne kontrollen og risikovurderingen

Kravet til redegjørelse, med virkning for regnskapsår påbegynt etter 1. juli 2010, finnes i regnskapsloven § 3–3b.

Bestemmelsen har bakgrunn i EØS-forpliktelse etter direktiv 78/660/EØF artikkel 46a og direktiv 83/349/EØF artikkel 36 nr. 2. bokstav f. Gjennom å innta denne bestemmelsen i regnskapsloven ønsker lovgiver å skape større åpenhet og økt fokus på god foretaksstyring blant ledere og styremedlemmer. Formålet med lovendringen er å bidra til å øke tilliten til foretakets finansielle rapportering samt motvirke manipulering av finansiell informasjon. Relevante opplysninger om foretakets kontroll i forbindelse med regnskapsrapporteringsprosessen vil trolig bidra til at styrene får økt fokus på hvordan systemer for internkontroll og risikostyring er innrettet.

Vi har foretatt en gjennomgang av hvordan selskapene på Oslo Børs sin hovedindeks har rapportert på dette lovkravet i sine årsrapporter for 2011. Vårt fokus i gjennomgangen har vært på om lovkravet har medført forbedret rapportering sammenlignet med 2010, samt en vurdering av hvordan det i årsrapportene er redegjort for hoved-

Omtale av hvordan arbeidet med intern kontroll og risikostyring er organisert i selskapet

Omtale av styret/revisjonsutvalget sin involvering i regnskapsrapporteringsprosessen

Omtale av sentrale elementer knyttet til identifisering av risiko og kontrollaktiviteter

Selskapene har varierende beskrivelser av hovedelementene i den interne kontrollen og risikovurderingen. De fleste strukturerer redegjørelsen etter samme struktur som COSO ERM-rammeverket, dvs. kontrollmiljø, risikovurdering, kontrollaktiviteter, informasjon og kommunikasjon og overvåkning. Denne inndelingen gir en god struktur i redegjørelsen, og vil være hensiktsmessig uavhengig av om selskapet faktisk benytter rammeverket i sin interne kontroll og risikostyring eller ikke.

Flere selskaper gir i sine redegjørelser innholdsrike beskrivelser av kontrollmiljøet knyttet til regnskapsrapporteringen. Et av momentene som er gjennomgående i gode redegjørelser, er en beskrivelse av hvordan arbeidet med intern kontroll og risikostyring er organisert i selskapet, herunder en beskrivelse av samspillet mellom styret/revisjonsutvalget og administrasjonen. Videre vil informasjon om hvordan styret/revisjonsutvalget kommuniserer med eksterne revisor og eventuelt internrevisjon være sentralt. Omtale av disse momentene gir leseren et overblikk over hvordan selskapet har innrettet sitt arbeid og har stor informasjonsverdi.

Det vil også være relevant å omtale hvordan styret, eventuelt revisjonsutvalget, engasjerer seg i regnskapsrapporteringsprosessen, og da i hovedsak knyttet til kvartals- og årsregnskaper. Dette kan eksempelvis være omtale av hvilken finansiell rapportering styret/revisjonsutvalget mottar, samt hvordan styret eller revisjonsutvalget engasjerer seg i vurderingsposter i regnskapet, transaksjoner med nærstående, vesentlige enkelttransaksjoner, endringer i regnskapsprinsipper og lignende.

Selskapenes prosess for å identifisere risiko for vesentlig feil i regnskapsrapporteringen er et naturlig hovedelement som bør omtales i redegjørelsen. Erfaringene fra vår gjennomgang viser at redegjørelsene på dette punktet er varierende. Dette henger nok i stor grad sammen med at kompleksiteten og risikoen for vesentlige feil i regnskapsrapporteringsprosessen varierer. Det som er gjennomgående i gode redegjørelser, er en beskrivelse av hvordan styret/

revisjonsutvalget sammen med administrasjonen identifiserer risikoer for vesentlige feil i regnskapsrapporteringen. DNB-konsernet skriver i sin redegjørelse:

«På vegne av konserndirektør finans identifiserer, vurderer og overvåker konsernansvarlig for finansiell rapportering risiko for feil i konsernets finansielle rapportering i samarbeid med rapporterende enheter. Risikovurderingen behandles i konsernets revisjonsutvalg.»

En slik kort omtale i redegjørelsen må, etter vår mening, være tilfredsstillende.

Selskapenes omtale av kontrollaktivitetene er nært knyttet til deres omtale av risiko-identifisering. Med kontrollaktiviteter menes handlingsplaner og rutiner som skal sikre at de identifiserte risikoene håndteres på en tilfredsstillende måte. Sentrale momenter som er gjennomgående i selskapenes redegjørelser, er beskrivelser av fullmakter, arbeidsdeling, ledelsesgjennomgang av kvartals- og årsregnskaper og finansiell oppfølging av konsernenheter. For virksomheter hvor det er etablert ulike «compliance»-funksjoner rettet mot regnskapsrapporteringsprosessen, vil dette også være naturlig å omtale.

Disse kontrollaktivitetene må antas å foreligge, i større eller mindre grad, hos de fleste selskapene som omfattes av dette

kravet. En kort og presis omtale av disse aktivitetene må antas å være tilstrekkelig i denne sammenhengen, eventuelt en omtale av de kontrollaktivitetene som er mest relevante for det aktuelle selskapet.

Oppsummering

Gjennom å lovfeste kravet om å redegjøre for intern kontroll og risikostyring knyttet til regnskapsrapporteringsprosessen, ønsket man at dette i seg selv ville gi bedret rapportering. Vår gjennomgang viser at dette langt på vei er tilfellet, dog med noen unntak.

Lovkravet gir begrenset veiledning i hva som kreves av redegjørelsen, samtidig som at foretakene som omfattes av denne bestemmelsen, er ulike i størrelse og kompleksitet. Dette gjør at det i mange tilfeller er vanskelig å bedømme hvorvidt de tilfredsstillende lovkravet eller ikke. Redegjørelsene som inneholder momentene nevnt i denne artikkelen vil, etter vår mening, i de fleste tilfeller bidra til at leseren får et inntrykk av hvordan dette arbeidet er innrettet i selskapet. For redegjørelser som i noen eller mindre grad omtaler disse momentene må vurderingen av redegjørelsen sees i forhold til virksomhetens størrelse og kompleksitet. Det har av den grunn ikke vært mulig å gjøre en nøyaktig inndeling mellom de redegjørelsene som tilfredsstillende lovkravet og de som ikke gjør det.

Regnskapsloven § 3–3b

Bestemmelsens annet ledd angir minstekrav til hva redegjørelsen skal omfatte.

Regnskapsrapporteringsprosessen

Etter § 3–3b annet ledd nr. 4 skal det gis opplysninger om hovedelementene i foretakets systemer for intern kontroll og risikostyring knyttet til regnskapsrapporteringsprosessen.

Forarbeidene definerer regnskapsrapporteringsprosessen som «foretakets samlede aktiviteter som leder opp til (og inkluderer) avleggelsen av årsregnskapet». Det blir presisert at det ikke vil være tilstrekkelig å opplyse om systemene for internkon-

troll og risikostyring uten en kobling mot regnskapsrapporteringsprosessen.

Hovedelementene i kontrollen med regnskapsrapporteringen

Det er hovedelementene i den interne kontrollen og risikostyringen som skal beskrives, og det legges dermed ikke opp til en detaljert beskrivelse. Formuleringen i loven gir i liten grad veiledning i hva som forventes av redegjørelsen. Bakgrunnen for dette er at selskapene som er omfattet av bestemmelsen er svært ulike i både størrelse og kompleksitet. Detaljerte føringer for hva redegjørelsen skal inneholde ble derfor ikke funnet hensiktsmessig.